

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

III. De Cooperantibus ad Furtum, vel injustam Damnificationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

38. Porro, quænam quantitas sufficiat ad peccatum mortale in famulis & ancillis, à multis pendet circumstantijs, ac præsertim à liberalitate & tenacitate dominorum; quorum aliqui liberaliores sunt, nec volunt erga famulos juris rigorem exercere, sed humanâ & communi fidelitate contenti esse, dummodò cæteroquin sua munia exactè præstent.

39. Ne autem hujusmodi famulis laxentur habentibus ad Furta domestica, Innocentius XI. hanc inter alias, ordine 37. Propositionem damnavit: *Famuli, & famule domestica possunt occultè beneficiis suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem judicant salario suo.* Et meritò dicta Propositio, sicut jacet, ut minimum tanquam scandalosa, & in praxi perniciosa, damnata fuit, quia erat inductiva famulorum ad plurima Furta: eò præsertim, quòd iudicium de insufficientia salarii relinquebat ipsis famulis, qui stante quocunque dubio, ob naturalem erga seipsos affectum, facile pro se judicarent; cum tamen nemo possit esse iudex in propria causa. Accedit, quòd iniquum sit, patremfamilias, qui est in possessione suorum bonorum, superveniente dubio de sufficientia salarii, per occultam surreptionem à dicta suorum bonorum possessione deturbare, contra illud vulgatum: *In pari causa melior est conditio possidentis*, arg. c. In pari. de Reg. Juris in 6.

40. Quòd si verò luce meridianâ clarius sit, herum committere injustitiam, vel minuendo salarium ex justitia debitum, vel non solvendo mercedem pacto promissam, tunc dictæ Propositionis damnatio locum non habet: & poterit famulus in iudicio petere æqualitatem mercedis sibi debitæ; aut, si ex aliqua causa id obtinere nequeat, extrajudicialiter sibi occultè compensare. Jo. Cardenas in *Crisi Theologica ad Propositionem 37. Innocentij XI. num. 38. & seqq.*

Hæc unde colligenda? Propositio damnata, & ratio damnationis ejus.

Quid in casu manifestæ injustitiæ?

QUÆSTIO III.

De Cooperantibus ad Furtum, vel injustam Damnificationem.

41. Certum est, quòd contra septimum Præceptum Decalogi non tantum delinquatur per Furtum, aut Rapinam, injustè aliena surripiendo, aut violenter rapiendo; sed etiam per quamcunque injustam Damnificationem Proximi in bonis fortunæ. Dupliciter autem hoc potest contingere: pri-

Damnificatio injusta dupliciter fit.

Eeee 3 mò

mò immediatè, seu per seipsum id exequendo; ut si quis per seipsum furetur, aut rapiat violenter rem Proximi, vel ipsius bona damnificet. Secundò, mediatè cooperando ad tale Furtum, Rapinam, vel Damnificationem; ut mandando, consulendo, vel alio simili modo.

Novem genera cooperandi ad Furtum, vel Damnificationem.

(d) de hoc Quest. seq. n 60. & seqq.

42. Cæterùm horum modorum cooperandi ad Furtum, vel Damnificationem alterius, novem sunt genera, quæ non solum incurrunt reatum peccati cooperando ad tale injustum opus, sed etiam obligantur ad restitutionem in solidum (d) & hisce communibus versiculis aptè comprehenduntur:

Quilibet in solidum reddat prius injuriato.

Jussio, Consilium, Consensus, Palpo, Recursus;

Participans, Mutus, Non obstans, Non manifestans.

Quorum priores sex modi positivè cooperantur ad Furtum, vel damnum injustum inferendum; tres autem posteriores negativè, id est, omittendo id, quod ex officio, atque justitia facere tenebantur. Omnes autem hæc personas, prædictis versiculis comprehensas, oportet breviter declarare. Itaque

Jussio, &

43. De *Jussione* in primis loquendo, hoc nomine ille significatur, qui ita jubet, ut alterius animum ad Furtum, vel Damnificationem injustam inferendam moveat: ut si pater filio, dominus servo, aut alijs personis sibi subditis, jubeat Furtum aut Rapinam facere, vel aliud damnum Proximo inferre. Talis secundum omnes non solum peccat jubendo opus pravum, sed etiam censetur causa damni illati per eum, qui ejus jussa sequendo damnum intulit; & consequenter etiam tenetur ad restitutionem injustè ablatorum, sive compensationem damnificatorum.

Consilium, quos denotet?

44. De *Consilio* nunc loquendo, sub Consilio seu Consulente comprehenduntur ij, qui suo pravo consilio permovent alterum ad aliquod malum, damnum sive maleficium, Proximis injustè inferendum. Huc pertinent adhortationes, preces, acque promissiones, ut alter exciteretur efficaciter ad damnum injustum inferendum. Et tales non solum peccant mortaliter, si fraude, vel culpâ latâ (ut vocant Theologi) iniquum consilium dederint, ex quo grave damnum Proximo subsequutum est, sed etiam tenentur ad restitutionem.

Quando Consulens tenetur ad restitutionem?

45. Intellige, si altero pravum consilium suum sequente, grave damnum re ipsâ sequatur: nam, si secus fiat, id est, si alter pravum consilium non sequatur, ac proinde consulens non fuerit efficaciter causa damni alicujus, etsi graviter peccaverit ratione

cione pravi affectus interioris, datique mali consilij, non tamen quidpiam tenetur restituere; eò quòd altero meliora consilia sequente, nullum inde damnum cupiam actualiter evenerit.

46. Dices. Nullus tenetur sequi consilium, quinimò explorare ac deliberare debet apud semetipsum, an illud sibi expediat, nec ne, *L. 2. ff. Mandati*; ergo non videtur, quòd Consulens unquam possit incurrere obligationem restituendi. Accedit Reg. 62. *Juris in 6. ibi: nullus ex consilio, dummodò fraudulentum non fuerit, obligatur, cum concordantijs.* Resp. I. retorquendo argumentum: ergo cum allata Regula Juris loquatur de consilio non fraudulento, secus erit dicendum de fraudulento; nam exceptio firmat regulam in oppositum.

47. Resp. II. Argumentum, atque citatam Regulam, procedere de consilio dato circa contractus, vel quasi contractus: nam, si ex tali consilio, tamen non fraudulento, alteri illud exequenti, eveniat damnum, Consulens ei ad nihil tenetur, ob rationes dictas. Secus est de consilio dato circa maleficia, vel quasi, v. g. committendi Furtum, Homicidium: si enim ex tali consilio fuit damnum cupiam tertio efficaciter secutum, tunc in solidum tenetur Consulens, non quidem illi, cui consilium dedit (quia is scire debebat, id sibi non expedire) sed alteri, contra quem consilium dedit, quemque suo consilio efficaciter damnificavit. *Glossa ad cit. Reg. 62. Juris in 6.*

48. Quoad *Consensum* adverte, quòd nomine Consensus in proposito intelligatur efficax approbatio, aut suffragium ad malum inferendum: veluti, si aliquis è Magistratu, Concilio vel Capitulo, præstet suffragium, & consensum ad inferendum bellum injustum, vel quodcunque damnum iniquum.

49. Et dicitur notanter, *efficax approbatio, aut suffragium*; id est, tale, à quo pendet, ut res fiat, ita ut ex ejusdem efficaci influxu damnum injustum re ipsa subsequatur. Nam si à consensu tuo non pendeat, ut malum inferatur, nec ne, eò quòd auctoritatem nullam habeas, vel si absque tuo consensu jam alij æquè fuerint parati ad damnum inferendum, non censuris causa damni efficax: ac proinde, licet juxta gravitatem excessus potueris peccasse mortaliter ob pravam voluntatem, qua consentiebas ad malum; nihilominus ad restitutionem, seu damni recompensationem non teneberis, quia per te re ipsa nullum efficaciter damnum illatum est. Et ex hoc innumeri casus possunt resolvi.

Palpo, quis,
& quando
teneatur ad
restitutio-
nem?

50. Quoad *Palponem* sciendum, quòd nomine Palponis, seu Palpantis, intelligatur adulator laudans damnificantem, aut scelus patraturum commendans, sic quòd ex hoc alter moveatur ad damnificandum. Huc pertinet exprobratio ignaviæ, quòd quis, v. g. injuriam acceptam nolit ulcisci, ac hujusmodi. Et talis non solum peccat juxta gravitatem materiæ, pravæque intentionis; sed etiam tenetur ad recompensationem gravis damni illati, quando ex tali adulatione, laudatione, aut exprobratione ignaviæ, alter efficaciter excitatur, atque impellitur ad maleficium perpetrandum. Ratio est clara: quia talis Palpo est causa efficax damni illati, nam sine tali palpatione, (uti supponitur) damnum alter non intulisset.

Recursum,
quid, &
quomodo
fiat?

51. Per *Recursum* intelligitur hic, quicumque refugium, aut securitatem, vel quodlibet receptaculum præbet malefactori, ex quo is movetur ad inferendum damnum. Et hæc asecuratio potest fieri vel receptando personam, vel rem ablata, aut ejus instrumenta occultando, aliisque similibus modis, quibus alter animatur, atque efficaciter movetur ad inferendum Proximo malum, vel omittendam debitam restitutionem.

Participans,
dupliciter
fit.

52. Quoad *Participantem* est notandum, dupliciter aliquem posse esse participem, seu participantem damni illati. I. Quia participat de re injustè ablata, utputà quia est particeps prædæ: & hac ratione præter peccatum, quod incurrit, tenetur ad restitutionem pro ea parte, quæ ipsi obvenit. II. Si quis participet in ipsa actione mala, & injusta; ut si quis adjuvet furem ad furtum perpetrandum, v. g. scalas apponendo, vel ipsas fure ascendente sustinendo, excubias agendo, prædam asportando, aut similes actiones exercendo, quæ in talibus circumstantiis proximè juvant ad peccatum. Additur, *Quæ in talibus circumstantiis proximè juvant ad peccatum*: nam secus dicendum, si opus illud de se indifferens sit, simulque proximè non juvet ad peccatum alterius, neque fiat ad cooperandum inferenti injuriam damnum, sed ob alium rationabilem finem, v. g. ad reddendum licitum obsequium jure cuiusdam debitum. (e)

(e) *Ad-
de dicta
Tract. 4.
Dist. 7.
Quest. 2.
n. 23. &
24.
Mutus.*

53. Quod attinet ad reliqua tria, nempe ly *Mutus, Non ob-
stans, Non manifestans*, quibus indicantur negativè concurrentes ad furtum, aut aliam injustam Damnificationem, imprimis per *Mutum* intelligitur ille, quid, ad quod ex officio tenebatur; omittit præcipere, si erat Superior, consulere, si Consultor; cla-

clamare, aut strepitum facere, si erat Custos rei, ad damnum impediendum.

54. *Non obstitans* dicitur, qui omittit operam vel operam, quam poterat damnum impedire, & quam officio tenebatur navare: ut Princeps, Magistratus, Præpositi viarum, & similes.

Non obstitans &

55. *Non manifestans* denotat eum, qui, cum ex officio teneatur, omittit manifestare malefactorem; idque sive ante factum, quando damnum erat impediendum; sive post factum, quando id est resarciendum: ut Custos rei alienæ custodiendæ deputatus.

Non manifestans, quis?

56. Et quidem certum est, quod tales peccent juxta gravitatem suæ negligentiae, damnique inde sequentis: utpote cum ex officio teneantur impedire damnum, simulque illud impedire commodè possint, uti supponitur. Quinimò tales etiam suo modo tenentur ad restitutionem ratione damni ex sua taciturnitate, vel non resistentia Proximo emergentis, prout amplius patebit ex dicendis *Quæst. seq.* Hinc sic

Et quomodo peccent, ac restituere teneantur

QUÆSTIO IV.

De Restitutione, atque ordine in ipsa servando, circa bona Fortunæ.

57. **Q**uæritur I. Quid sit Restitutio, & ex quibus causis oriatur. Resp. I. *Restitutio* (sic dicta, quasi rei in statum pristinum *statutio*) quantum ad propositum, est actus Justitiæ, quo fit rei alienæ redditio, vel damni injustè illati compensatio. Ita in re communis.

Restitutio, quid?

58. Porro Restitutionem esse ad salutem necessariam de præcepto, patet ex illo Decalogi: *Non furtum facies*. Quia ejusdem rationis est, furari, & decinere rem alienam invito rationabiliter domino, dum reddi potest. Hinc S. Augustinus, *Epist. 54.* ac refertur c. Si res aliena. 14. q. 6. ait: *Si res aliena, propter quam peccatum est, cum reddi possit, non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur: si autem veraciter agitur, non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Sed ut dixi, cum restitui potest. Hæc ille.*

Est necessaria ad salutem.

59. Resp. II. Dux generatim circa bona Fortunæ, sive res temporales exteriores, sunt radices, seu causæ Restitutionis: una ex parte rei acceptæ, seu possessæ, quæ domino suo reddi debet; altera ex parte injuriæ acceptionis, sive damnificationis,

Dux generatim sunt radices seu causæ restitutionis,

ffff

his, quæ?